

**БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН**

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Завідувач кафедри

доц. Олена МАРТИНЕНКО

«\_\_»\_\_\_\_\_2021 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**  
**ХОРОЗНАВСТВО**

Спеціальність 014 Середня освіта

Предметна спеціальність 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Освітньо-професійна програма Середня освіта (музичне мистецтво та англійська мова)

Факультет психолого-педагогічної освіти та мистецтв

2021-2022 навчальний рік

Робоча програма «Хорознавство» для здобувачів першого рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) освітньо-професійної програми «Середня освіта (музичне мистецтво та англійська мова)»

Розробник: кандидат педагогічних наук, доцент Олена БУЗОВА

Робочу програму погоджено робочою групою освітньо-професійної програми «Середня освіта (музичне мистецтво та англійська мова)» та схвалено на засіданні кафедри теорії та методики навчання мистецьких дисциплін

Протокол № 1 від “17” серпня 2021 року

Завідувач кафедри

Олена МАРТИНЕНКО

Гарант освітньої програми

Віра БУРНАЗОВА

“17” серпня 2021 року

□ О.Д. Бузова, 2021 рік

□ БДПУ, 2021 рік

## 1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів –3	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Нормативна	
	Спеціальність 014 Середня освіта Предметна спеціальність 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)		
Змістових модулів – 6	Освітньо-професійна програма: Середня освіта (музичне мистецтво та англійська мова)	<b>Рік підготовки:</b>	
Загальна кількість годин - 90		2-й	2-й
		<b>Семестр</b>	
IV-й		IV-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента -	Освітній ступінь: бакалавр	<b>Лекції</b>	
		16	6 год.
		<b>Практичні, семінарські</b>	
		14	6 год.
		<b>Лабораторні</b>	
		год.	год.
		<b>Самостійна робота</b>	
		60год.	78 год.
<b>Індивідуальні завдання:</b>			
год.			
Вид контролю: екзамен			

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):  
 для денної форми навчання – 33%/67%  
 для заочної форми навчання – 13%/87%

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Інтегрований курс «Хорознавство» є одним із провідних теоретично-практичних курсів для студентів, які навчаються за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво). Він розрахований для студентів 3 курсу (VI семестр) денної форми навчання. Вивчення курсу «Хорознавство» як складової частини професійної підготовки вчителя музики загальноосвітньої школи будується на принципах цілісного підходу до аналізу вокально-хорової діяльності, яка базується і тісно пов'язана з роботою хорового класу, дисциплінами вокально-хорового циклу, знаннями, отриманими в інших навчальних курсах (хоровий клас, диригування, сольфеджіо, історія зарубіжної музики, хорове аранжування) та педагогічною практикою в школі (уроки музики та позакласна робота). Предметом вивчення навчальної дисципліни «Хорознавство» є теоретичні засади хорового виконавства та культури вокально-хорового співу, виразові можливості хорової музики та закономірності хорового виконавства в цілому, практика співу в хоровому колективі та методичні принципи формування практичних навичок роботи з хором, забезпечує процес мистецько-виконавської освіти бакалаврів, формує їх професійний фаховий розвиток і є необхідним для майбутньої практичної музично-педагогічної творчості, музично-виконавської культури та спонукає до професійного росту та самовдосконалення. Важливість цієї дисципліни визначається специфікою роботи вчителя музики, спрямованої на практичну реалізацію завдань музично-естетичного виховання учнів засобами хорового співу. Оволодіння навичками керування хоровим колективом базуються на серйозній теоретичній основі і мають велике практичне значення для вчителів музики, керівників дитячих хорових колективів та викладачів музичних шкіл і становлять найважливіші задачі даної дисципліни.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Хорознавство» є вивчення історичних особливостей становлення та розвитку хорової музики; знайомство з кращими зразками видатних майстрів українського і іноземного хорового мистецтва, основними жанрами хорової музики; творчими рисами ведучих хорових колективів нашої країни; особливостями вокально-хорової техніки, практичної роботи диригента керуванні хором. Ознайомлення з основними принципами, прийомами та засобами аранжування, теоретичними і практичними навичками перекладення хорових творів для іншого складу виконавців.

**Міждисциплінарні зв'язки:** Успішному вирішенню завдань курсу сприяють міждисциплінарні зв'язки даного курсу з іншими дисциплінами,

що забезпечують в комплексі фахову підготовку студента, а також посилюють його професійно – педагогічну спрямованість:

\* «Теорія музики», «Сольфеджіо»: будова ладу; ладове тяжіння; означення темпу та агогіка; динаміка; особливості метро-ритму і ритмічного малюнку; особливості структури мелодії, її різновиди, мелодичні інтервали, з яких складається мелодія.

\* «Аналіз музичних форм» забезпечує студента знаннями, які дають можливість визначити музичну форму твору та окремих його частин (період, речення. Фраза. Мотив).

\* «Гармонія» надає диригенту можливість зрозуміти гармонічну мову хорового твору, її роль в створенні художнього образу; визначає роль кожного звуку в акорді для створення норм звучання при різних видах перекладів та хоровому звучанні партитури.

\* На лекційних та практичних заняттях курсу «Хорознавство» студенти набувають теоретичні знання та практичні навички вокально-хорової техніки, співацького дихання, які удосконалюються на індивідуальних уроках «Постанови голосу». Диригент хору повинен досконало володіти технікою співу, вміти доступно і якісно пояснити та продемонструвати як брати дихання при співі, як утворюється вокальний академічний звук. Як існують резонатори, як виконувати при співі характер звуковедення LEGATO, NON LEGATO, STOCATTO, NON STOCATTO.

\* Диригент повинен добре володіти грою на фортепіано, щоб емоційно і в характері відбулося перше знайомство хорового колективу з твором, який вони будуть співати. Оволодіння фортепіанною технікою виконання – це задача дисциплін «Спеціальний інструмент», «Додатковий інструмент».

\* Мистецтво диригування, мануальна техніка рук, міміка обличчя – це мова, якою диригент розмовляє з хором при виконанні твору на сцені. Ці знання і практичні навички техніки диригування студенти вивчають на індивідуальних уроках дисципліни «Хорове диригування».

\* «Хоровий клас» - це справжня практична лабораторія, в якій студент набуває практичні навички роботи з хором і втілює комплекс теоретичних знань вище означених дисциплін. Проблематика курсу з теорії музики, гармонії, історії музики, історії хорового мистецтва, хорового диригування дає можливість для широких узагальнених уявлень щодо історії становлення та розвитку хорового мистецтва, закладає основи для розвитку вокально-хорової техніки, модель розвитку національної культури, теорії музичної естетики тощо. Крім цього, велика увага приділяється аналізу хорових творів, індивідуальних стилів провідних композиторів,

особливостям композиційної структури хорових творів, значення певного композитора в розвитку того чи іншого жанру.

**Мета курсу** – виховати висококваліфікованого фахівця, здатного вирішувати важливі завдання музичного виховання в такому виді музичної діяльності, як хоровий спів; прищепити необхідні теоретичні знання і практичні вміння та навички для організації і проведення вокально–хорової роботи під час уроку музики та в позакласній роботі, для створення різних видів перекладів хорових творів.

**Завдання курсу :**

- виховання у студентів любові до хорового мистецтва;
- ознайомлення з історією хорового мистецтва і історією співацького виховання дітей на Україні;
- засвоєння знань про структуру, тип, вид хорового колективу, його вокальну організацію, жанри хорового виконавства;
- оволодіння навичками комплексного теоретичного, художньо-виконавського аналізу хорових творів;
- ознайомлення зі структурою, функціями голосового апарату, особливостями дитячих голосів та специфікою вокального виховання дітей;
- розвиток музичних здібностей /слуху, ритму, пам'яті, музичного й творчого мислення;
- ознайомлення з основними принципами вокально-хорової діяльності, засобами художньо-виконавської творчості в колективі, вокально-хоровими технологіями, специфікою їх використання на уроках музики та в системі позашкільної музичної освіти;
- формування навичок самостійного аналізу хорової партитури - усний та письмовий аналіз твору /загальний аналіз, музично-теоретичний, вокально-хоровий, виконавський /.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **знати:**

- історію хорового мистецтва і шляхи його розвитку;
- історію розвитку дитячого хорового виховання України та особливості сучасної дитячої шкільної пісні;
- конкретні теоретичні і практичні навички організаційного та виконавського характеру;
- вокальні характеристики учасників хору та шкільного хорового колективу;
- принципи побудови репетиційної роботи.

## **ВМІТИ:**

- володіти основною музичною термінологією;
- виявляти особливості та складності вокально-хорової роботи в створенні художніх образів хорових творів, шляхи подолання складностей;
- розуміти інтонаційні закономірності ладового тяжіння в мажорі і інорі в усіх тврьох різновидах; відпрацьовувати методичний та гармонічний стрій та усі види хорового ансамблю;
- класифікувати співочі голоси та хорові партії, їх діапазони та реїстри;
- організовувати роботу академічних та дитячих хорових колективів;
- аналізувати хорову партитуру;
- самостійно працювати над хоровою партитурою;
- добирати високохудожній репертуар у дитячому та юнацькому хорі.

Основними **формами роботи** в процесі вивчення курсу «Хорознавство» є:

- виклад історико-теоретичного матеріалу викладачем з демонстрацією та аналізом прикладів хорових творів;
- знання автобіографічних даних композиторів;
- закономірності розвитку хорових жанрів;
- аналіз (анотація) хорових творів різних жанрів;
- демонстрація музичного матеріалу на інструменті;
- письмова контрольна робота.

Дисципліна «Хорознавство» є обов'язковою для вивчення студентами спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр».

## **Компетентності та програмні результати навчання:**

**ЗК-3.** Здатність до навчання, самонавчання й опанування сучасних знань, необхідних для організації ефективної діяльності у професійній сфері; пошуку, оброблення й аналізу інформації з різних джерел.

**ЗК-6.** Здатність до особистісного і професійного самовизначення, самоствердження й самореалізації; толерантного ставлення до всіх суб'єктів педагогічної взаємодії.

**ЗК-7.** Здатність до організації партнерсько-лідерських стосунків, створення команди односторонців, ухвалення ефективних рішень у стандартних та невизначених умовах та готовність брати відповідальність за результати спільної діяльності.

**ЗК-8.** Здатність діяти на основі принципів і норм педагогічної етики, правил культури поведінки у стосунках із дорослими й здобувачами освіти на основі загальнолюдських та національних цінностей, норм суспільної моралі.

**ФК 1.** Здатність систематично застосовувати набуті теоретичні і методичні знання, критично аналізувати концептуальні історичні, філософські,

психолого-педагогічні, музично-теоретичні, вокальні, диригентсько-хорові, інструментальні принципи, методи і технології з урахуванням англomовного контексту.

**ФК 10.** Здатність шляхом самостійного навчання освоїти нові області, використовуючи здобуті психолого-педагогічні, музично-теоретичні, методичні, англomовні знання, вокальні, диригентсько-хорові, інструментальні навички для продовження навчання із значним ступенем автономії.

**ПРН 2.** Генерувати базові знання та розуміння основ музичного мистецтва, інших видів мистецтв, англійської мови у професійній діяльності.

**ПРН 7.** Демонструвати знання спеціальної музичної термінології англійською мовою та навички сольфеджування, читання музичного матеріалу з аркуша, акомпанування, імпровізування, транспонування музичних творів.

**ПРН 8.** Застосовувати знання на сучасному рівні з музичного мистецтва, суміжних мистецтв (вокального, інструментального, образотворчого, хореографічного та ін.) та англійської мови з метою розуміння міждисциплінарних зв'язків між ними для подальшої їх інтеграції в освітньому процесі.

**ПРН 9.** Класифікувати, співвідносити, критично аналізувати й оцінювати відкриті джерела інформації державною і англійською мовами для проведення освітньої діяльності та наукового пошуку.

**ПРН 13.** Створювати в освітньому середовищі партнерсько-лідерські стосунки в командах однокласників, дискутувати, експериментувати, аргументувати, підсумовувати, ухвалювати ефективні рішення у стандартних і невизначених умовах, брати відповідальність за результати спільної діяльності.

**ПРН 14.** Планувати, організовувати, здійснювати, підводити підсумки самостійної роботи, уміти отримувати результат у визначений *deadline* з наголосом на професійну сумлінність та унеможливлення плагіату.

### **3. Програма навчальної дисципліни**

#### **Заліковий кредит 1**

#### **Змітовий модуль 1 «Хорознавство як навчальна дисципліна»**

Тема 1. Вступ. «Хорознавство» як навчальна дисципліна. Хорова музика як вид музичного мистецтва. Основні поняття предмету. Основні завдання і мета курсу, вимоги до знань і вмінь студентів. Способи хорового виконання та основні напрямки хорового виконавства. Відомі хорові колективи України. Сучасні професійні, академічні і народні хори. Дитячі хори, їх особистості і виконавські можливості. Шкільна хорова пісня та сучасні проблеми дитячого хорового виховання.



## **Змістовий модуль 2 «Історія хорового мистецтва»**

Тема 2. Джерела хорового мистецтва. Історія християнського хорового співу слов'ян. Походження християнського хорового співу Київської Русі. Хорове виконавство та розвиток хорової культури в історичному аспекті. Джерела хорового мистецтва. Жанри хорової музики. Виявити характерні особливості розвитку хорової культури України та Росії у взаємозв'язку основних напрямків: народної, духовної та світської орієнтації.

### **Заліковий кредит 2**

## **Змістовий модуль 3 «Хоровий колектив як вокальна організація»**

Тема 3. Тип і вид хору. Характеристика однорідних, мішаних, дитячих хорів. Розташування хору. Характеристика хорової звучності. Хорові партитури (визначення термінів «хорова партія», характеристика її загального і робочого діапазонів, регістрів, тембру, технічних і художніх можливостей). Кількісний склад партій і хорів. Розташування хорового колективу на сцені і в хоровому класі. Хорові партії та характеристика голосів. Діапазони хорових партій. Визначення типу співацького голосу.

## **Змістовий модуль 4 «Теоретичні основи хорового виконання»**

Тема 4. Вокально-ансамблева техніка. Співацька установа (установа голови, корпусу, шиї, ніг) – основа звукоутворення. Співацьке дихання. Основні види співацького дихання. Значення дихання в хоровому співі. Процес звукоутворення. Атака звуку (тверда, м'яка, придихання). Різні види характеру звуковедення (*legato*, *non legato*, *non staccato*, *staccato*). Формування голосних звуків у співі. Спів затуленим ротом. Будова голосового апарату. Органи дихання. Особливості його функціонування. Хрящі, м'язи, повітряні пазухи; формування вокального звука в резонаторах (головний, грудний). Охорона дитячого голосу. Захворювання голосового апарату (інфекційні, професійні).

## **Змістовий модуль 5 «Хоровий ансамбль»**

Тема 5. Ансамбль хору. Фактура. Теситура. Ансамбль хору. Значення ансамблю як одного з головних елементів хорової звучності. Загальний та приватний ансамбль. Залежність приватного ансамблю (ансамблю окремої хорової партії) від кількості та якості голосів в партіях. Різновиди хорового ансамблю: унісонний, інтонаційний, дикційний, тембровий, ритмічний, темповий, динамічний, природний, штучний. Шляхи досягнення ансамблю. Значення співацьких вправ для досягнення ансамблю в хорі. Фактура. Розуміння фактури в хоровому творі. Різновиди фактури – гармонічна, гомофонно-гармонічна, поліфонічна (класична поліфонія, імітаційна, народно-підголосочна, канон), соліст з хором. Особливості створення динаміки. Вплив динаміки на створення якісної фактури твору. Теситура. Ансамбль в залежності від теситурних умов твору.

### Заліковий кредит 3

#### Змістовий модуль 6 «Техніка хорового співу»

Тема 6. Хоровий стрій. Види хорового строю. Хоровий стрій. Хоровий стрій – один з головних елементів хорової звучності. Стрій мелодичний, гармонічний. Мелодичний стрій: досягнення унісону в партії шляхом виконання законів правильного інтонування інтервалів, ступенів ладу в мажорі та мінорі. Гармонічний, вертикальний стрій і його зв'язок з мелодичним строєм. Інтонування акордів. Взаємозв'язок дихання і строю, вокалу і строю. Розвиток слухових здібностей співаків. Умови, які впливають на стрій.

Тема 7. Дикція в хоровому співі. Дикція – один із головних засобів розкриття художнього змісту хорового твору. Особистості співацької дикції. Артикуляційний апарат. Хоровий спів, як поєднання слова та музики. Значення мови в музичному творі. Особливості вимови українського тексту у співі. Особливості вимови російського тексту у співі.

Тема 8. Засоби музичної виразності у хоровому виконавстві. Процес виконання хорового твору. Специфіка темпоторитму у хоровому виконавстві. Особливості створення динаміки у хоровому звучанні. Фразування хорового твору.

#### Змістовий модуль 7 «Організація хорового колективу»

Тема 9. Організація шкільного хору. Педагогічна діяльність диригента хору. Хоровий колектив і етапи його становлення. Особливості репетиційної роботи. Розспівування хору і принципи підбору вокальних вправ. Унісонні та октавно-унісонні розспівування. Гармонічні розспівування хору. Прийоми задавання тону. Робота над репертуаром в шкільному хоровому колективі Організація концертних виступів шкільного хору.

### 4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів тем	Кількість годин										
	денна форма						Заочна форма				
	усьог о	у тому числі					усьог го	у тому числі			
		л	п	ла б	інд	с.р.		л	п	ла б	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
<b>1</b>											
<b>Змістовий модуль 1 «Хорознавство як навчальна дисципліна»</b>											
Тема 1. Вступ. «Хорознавство» як навчальна дисципліна. Хорова музика як вид музичного мистецтва. Основні поняття предмету. Основні завдання і мета курсу, вимоги до знань і вмінь	10	2	2	-	-	6	10	-	-	-	10

студентів. Способи хорового виконання та основні напрямки хорового виконавства. Відомі хорові колективи України. Сучасні професійні, академічні і народні хори. Дитячі хори, їх особистості і виконавські можливості. Шкільна хорова пісня та сучасні проблеми дитячого хорового виховання.												
Разом за змістовим модулем 1	10	2	2			6	10	-	-	-		10
<b>Змітовий модуль 2 «Історія хорового мистецтва»</b>												
Тема 2. Джерела хорового мистецтва. Історія християнського хорового співу слов'ян. Походження християнського хорового співу Київської Русі. Хорове виконавство та розвиток хорової культури в історичному аспекті. Джерела хорового мистецтва. Жанри хорової музики. Виявити характерні особливості розвитку хорової культури України та Росії у взаємозв'язку основних напрямків: народної, духовної та світської орієнтації.	20	-	-	-	-	20	20	-	-			20
Разом за змістовим модулем 2	<b>30</b>	<b>2</b>	<b>2</b>	-	-	<b>26</b>	<b>20</b>	-	-	-		<b>20</b>
<b>Усього годин</b>	<b>30</b>	<b>2</b>	<b>2</b>	-	-	<b>26</b>	<b>30</b>	-	-	-		<b>30</b>
<b>Заліковий кредит 2</b>												
<b>Змітовий модуль 3 «Хоровий колектив як вокальна організація»</b>												
Тема 3. Тип і вид хору. Характеристика однорідних, мішаних, дитячих хорів. Розташування хору. Характеристика хорової звучності. Хорові партитури (визначення термінів «хорова партія», характеристика її загального і робочого діапазонів, регістрів, тембру, технічних і художніх можливостей). Кількісний склад партій і хорів. Розташування хорового колективу на сцені і в хоровому класі. Хорові партії та характеристика голосів. Діапазони хорових партій. Визначення типу співацького голосу.	10	2	2	-	-	6	10	2	2	-		6
Разом за змістовим модулем 3	10	2	2	-	-	6	10	2	2	-		6
<b>Змітовий модуль 4 «Теоретичні основи хорового виконання»</b>												
Тема 4. Вокально-ансамблева техніка. Співацька установа	8	2	2	-	-	4	14	-	-	-		14

(установа голови, корпусу, шиї, ніг) – основа звукоутворення. Співацьке дихання. Основні види співацького дихання. Значення дихання в хоровому співі. Процес звукоутворення. Атака звуку (тверда, м'яка, придихання). Різні види характеру звуковедення (legato, non legato, non staccato, staccato). Формування голосних звуків у співі. Спів затуленим ротом. Будова голосового апарату. Органи дихання. Особливості його функціонування. Хрящі, м'язи, повітряні пазухи; формування вокального звука в резонаторах (головний, грудний). Охорона дитячого голосу. Захворювання голосового апарату (інфекційні, професійні).											
Тема 5. Ансамбль хору. Фактура. Теситура. Ансамбль хору. Значення ансамблю як одного з головних елементів хорової звучності. Загальний та приватний ансамбль. Залежність приватного ансамблю (ансамблю окремої хорової партії) від кількості та якості голосів в партіях. Різновиди хорового ансамблю: унісонний, інтонаційний, дикційний, тембровий, ритмічний, темповий, динамічний, природний, штучний. Шляхи досягнення ансамблю. Значення співацьких вправ для досягнення ансамблю в хорі.	12	2	2	-	-	8	6	-	-	-	6
Разом за змістовим модулем 4	<b>14</b>	<b>4</b>	<b>4</b>			<b>12</b>	<b>30</b>	-	-	-	<b>30</b>
<b>Усього годин</b>	<b>30</b>	<b>6</b>	<b>6</b>			<b>18</b>	<b>30</b>	-	-	-	<b>30</b>
<b>Заліковий кредит 3</b>											
<b>Змітовий модуль 5 «Хоровий ансамбль»</b>											
Тема 5. Фактура. Розуміння фактури в хоровому творі. Різновиди фактури – гармонічна, гомофонно-гармонічна, поліфонічна (класична поліфонія, імітаційна, народно-підголосочна, канон), соліст з хором. Особливості створення динаміки. Вплив динаміки на створення якісної фактури твору. Теситура. Ансамбль в залежності від теситурних умов твору.	6	2	2	-	-	2	10	2	2	-	6

<b>Разом за змістовим модулем 5</b>	<b>6</b>	<b>2</b>	<b>2</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>2</b>	<b>10</b>	<b>2</b>	<b>2</b>		<b>6</b>
<b>Змістовий модуль 6 «Техніка хорового співу»</b>											
Тема 6. Хоровий стрій. Види хорового строю. Хоровий стрій. Хоровий стрій – один з головних елементів хорової звучності. Стрій мелодичний, гармонічний. Мелодичний стрій: досягнення унісону в партії шляхом виконання законів правильного інтонування інтервалів, ступенів ладу в мажорі та мінорі. Гармонічний, вертикальний стрій і його зв'язок з мелодичним строєм. Інтонування акордів. Дикція в хоровому співі. Дикція – один із головних засобів розкриття художнього змісту хорового твору. Особистості співацької дикції. Артикуляційний апарат. Хоровий спів, як поєднання слова та музики. Значення мови в музичному творі. Особливості вимови українського тексту у співі. Особливості вимови російського тексту у співі.	8	2	2	-	-	4	10	2	2	-	6
Тема 7. Засоби музичної виразності у хоровому виконавстві. Процес виконання хорового твору. Специфіка темпометроритму у хоровому виконавстві. Особливості створення динаміки у хоровому звучанні. Фразування хорового твору.	8	2	2	-	-	4	6	-	-	-	6
Тема 8. Організація шкільного хору. Педагогічна діяльність диригента хору. Хоровий колектив і етапи його становлення. Особливості репетиційної роботи. Розспівування хору і принципи підбору вокальних вправ. Унісонні та октавно-унісонні розспівування. Гармонічні розспівування хору. Прийоми задавання тону. Робота над репертуаром в шкільному хоровому колективі Організація концертних виступів шкільного хору.	8	2	2	-	-	4	4	-	-	-	4
<b>Разом за змістовим модулем 6</b>	<b>30</b>	<b>8</b>	<b>8</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>12</b>	<b>30</b>	<b>4</b>	<b>4</b>		<b>22</b>
<b>Усього годин</b>	<b>30</b>	<b>16</b>	<b>14</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>60</b>	<b>30</b>	<b>4</b>	<b>4</b>		<b>22</b>
<b>Усього годин</b>	<b>120</b>	<b>16</b>	<b>14</b>			<b>60</b>	<b>120</b>	<b>6</b>	<b>6</b>		<b>78</b>

## 5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
	<b>Модуль 1 «Хорознавство як навчальна дисципліна»</b>		
	Тема 1. Вступ. «Хорознавство» як навчальна дисципліна. Хорова музика як вид музичного мистецтва. Основні поняття предмету. Основні завдання і мета курсу, вимоги до знань і вмінь студентів. Способи хорового виконання та основні напрямки хорового виконавства. Відомі хорові колективи України. Сучасні професійні, академічні і народні хори. Дитячі хори, їх особистості і виконавські можливості. Шкільна хорова пісня та сучасні проблеми дитячого хорового виховання.	2	
	<b>Змітовий модуль 3 «Хоровий колектив як вокальна організація»</b>		
	Тема 3. Тип і вид хору. Характеристика однорідних, мішаних, дитячих хорів. Розташування хору. Характеристика хорової звучності. Хорові партитури (визначення термінів «хорова партія», характеристика її загального і робочого діапазонів, регістрів, тембру, технічних і художніх можливостей). Кількісний склад партій і хорів. Розташування хорового колективу на сцені і в хоровому класі. Хорові партії та характеристика голосів. Діапазони хорових партій. Визначення типу співацького голосу.	2	2
	<b>Змітовий модуль 4 «Теоретичні основи хорового виконання»</b>		
	Тема 4. Вокально-ансамблева техніка. Співацька установа (установа голови, корпусу, шиї, ніг) – основа звукоутворення. Співацьке дихання. Основні види співацького дихання. Значення дихання в хоровому співі. Процес звукоутворення. Атака звуку (тверда, м'яка, придихання). Різні види характеру звуковедення (legato, non legato, non staccato, staccato). Формування голосних звуків у співі. Спів затуленим ротом. Будова голосового апарату. Органи дихання. Особливості його функціонування. Хрящі, м'язи, повітряні пазухи; формування вокального звука в резонаторах (головний, грудний). Охорона дитячого голосу. Захворювання голосового апарату (інфекційні, професійні).	2	
	<b>Змітовий модуль 5 «Хоровий ансамбль»</b>		
2.	Тема 5. Ансамбль хору. Фактура. Теситура. Ансамбль хору. Значення ансамблю як одного з головних елементів хорової звучності. Загальний та приватний ансамбль. Залежність приватного ансамблю (ансамблю окремої хорової партії) від кількості та якості голосів в партіях. Різновиди хорового ансамблю: унісонний, інтонаційний, дикційний, тембровий, ритмічний, темповий, динамічний, природний, штучний. Шляхи досягнення ансамблю. Значення співацьких вправ для досягнення ансамблю в	2	2

	хорі. Фактура. Розуміння фактури в хоровому творі. Різновиди фактури – гармонічна, гомофонно-гармонічна, поліфонічна (класична поліфонія, імітаційна, народно-підголосочна, канон), соліст з хором. Особливості створення динаміки. Вплив динаміки на створення якісної фактури твору. Теситура. Ансамбль в залежності від теситурних умов твору.		
	<b>Змістовий модуль 6 «Техніка хорового співу»</b>		
3.	Тема 6. Хоровий стрій. Види хорового строю. Хоровий стрій. Хоровий стрій – один з головних елементів хорової звучності. Стрій мелодичний, гармонічний. Мелодичний стрій: досягнення унісону в партії шляхом виконання законів правильного інтонування інтервалів, ступенів ладу в мажорі та мінорі. Гармонічний, вертикальний стрій і його зв'язок з мелодичним строєм. Інтонування акордів. Взаємозв'язок дихання і строю, вокалу і строю. Розвиток слухових здібностей співаків. Умови, які впливають на стрій.	2	2
	Тема 7. Дикція в хоровому співі. Дикція – один із головних засобів розкриття художнього змісту хорового твору. Особистості співацької дикції. Артикуляційний апарат. Хоровий спів, як поєднання слова та музики. Значення мови в музичному творі. Особливості вимови українського тексту у співі. Особливості вимови російського тексту у співі.	-	
	Тема 8. Засоби музичної виразності у хоровому виконавстві. Процес виконання хорового твору. Специфіка темпоторитму у хоровому виконавстві. Особливості створення динаміки у хоровому звучанні. Фразування хорового твору.	2	-
	<b>Модуль 7</b>		
5.	Тема 9. Професійна діяльність диригента хорового колективу. Диригент хору, його професійно важливі властивості та особистісні якості. Аналіз хорової партитури. Умовно-скорочений запис в хоровій літературі. Робота диригента з хоровою партитурою. Функції та принципи розучування хорового твору. Етапи розучування. Основні методи та форми розучування хорового твору. Аналіз хорового твору і шкільної пісні.	-	-
	<b>Змістовий модуль 8 «Організація хорового колективу»</b>		
	Тема 10. Організація шкільного хору. Педагогічна діяльність диригента хору. Хоровий колектив і етапи його становлення. Особливості репетиційної роботи. Розспівування хору і принципи підбору вокальних вправ. Унісонні та октавно-унісонні розспівування. Гармонічні розспівування хору. Прийоми задавання тону. Робота над репертуаром в шкільному хоровому колективі. Організація концертних виступів шкільного хору.	2	-
	<b>Разом</b>	<b>14</b>	<b>6</b>

## 6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин Денне	Кількість годин Заочне
	<b>Змістовий модуль 1</b>		
	Тема 1. Вступ. «Хорознавство» як навчальна дисципліна. Хорова музика як вид музичного мистецтва. Основні поняття предмету. Основні завдання і мета курсу, вимоги до знань і вмінь студентів. Способи хорового виконання та основні напрямки хорового виконавства. Відомі хорові колективи України. Сучасні професійні, академічні і народні хори. Дитячі хори, їх особистості і виконавські можливості. Шкільна хорова пісня та сучасні проблеми дитячого хорового виховання.	6	10
	<b>Змістовий модуль 2</b>		
	Тема 2. Джерела хорового мистецтва. Історія християнського хорового співу слов'ян. Походження християнського хорового співу Київської Русі. Хорове виконавство та розвиток хорової культури в історичному аспекті. Джерела хорового мистецтва. Жанри хорової музики. Виявити характерні особливості розвитку хорової культури України та Росії у взаємозв'язку основних напрямків: народної, духовної та світської орієнтації.	<b>20</b>	20
	<b>Змістовий модуль 3</b>		
	Тема 3. Тип і вид хору. Характеристика однорідних, мішаних, дитячих хорів. Розташування хору. Характеристика хорової звучності. Хорові партитури (визначення термінів «хорова партія», характеристика її загального і робочого діапазонів, регістрів, тембру, технічних і художніх можливостей). Кількісний склад партій і хорів. Розташування хорового колективу на сцені і в хоровому класі. Хорові партії та характеристика голосів. Діапазони хорових партій. Визначення типу співацького голосу.	6	6
	<b>Змістовий модуль 4</b>		
	Тема 4. Вокально-ансамблева техніка. Співацька установа (установа голови, корпусу, шиї, ніг) – основа звукоутворення. Співацьке дихання. Основні види співацького дихання. Значення дихання в хоровому співі. Процес звукоутворення. Атака звуку (тверда, м'яка, придихання). Різні види характеру звуковедення ( <i>legato</i> , <i>non legato</i> , <i>non staccato</i> , <i>staccato</i> ). Формування голосних звуків у співі. Спів затуленим ротом. Будова голосового апарату. Органи дихання. Особливості його функціонування. Хрящі, м'язи, повітряні пазухи; формування вокального звука в резонаторах (головний, грудний). Охорона дитячого голосу. Захворювання голосового апарату (інфекційні, професійні).	8	14
	Тема 5. Ансамбль хору. Фактура. Теситура. Ансамбль хору. Значення ансамблю як одного з головних елементів хорової	8	6



	звучності. Загальний та приватний ансамбль. Залежність приватного ансамблю (ансамблю окремої хорової партії) від кількості та якості голосів в партіях. Різновиди хорового ансамблю: унісонний, інтонаційний, дикційний, тембровий, ритмічний, темповий, динамічний, природний, штучний. Шляхи досягнення ансамблю. Значення співацьких вправ для досягнення ансамблю в хорі.		
	<b>Змістовий модуль 5</b>		
	Тема 6. Фактура. Розуміння фактури в хоровому творі. Різновиди фактури – гармонічна, гомофонно-гармонічна, поліфонічна (класична поліфонія, імітаційна, народно-підголосочна, канон), соліст з хором. Особливості створення динаміки. Вплив динаміки на створення якісної фактури твору. Теситура. Ансамбль в залежності від теситурних умов твору.	2	6
	<b>Змістовий модуль 6</b>		
	Тема 7. Хоровий стрій. Види хорового строю. Хоровий стрій. Хоровий стрій – один з головних елементів хорової звучності. Стрій мелодичний, гармонічний. Мелодичний стрій: досягнення унісону в партії шляхом виконання законів правильного інтонування інтервалів, ступенів ладу в мажорі та мінорі. Гармонічний, вертикальний стрій і його зв'язок з мелодичним строєм. Інтонування акордів. Взаємозв'язок дихання і строю, вокалу і строю. Розвиток слухових здібностей співаків. Умови, які впливають на стрій. Дикція в хоровому співі. Дикція – один із головних засобів розкриття художнього змісту хорового твору. Особистості співацької дикції. Артикуляційний апарат. Хоровий спів, як поєднання слова та музики. Значення мови в музичному творі. Особливості вимови українського тексту у співі. Особливості вимови російського тексту у співі.	4	6
	Тема 8. Засоби музичної виразності у хоровому виконавстві. Процес виконання хорового твору. Специфіка темпометроритму у хоровому виконавстві. Особливості створення динаміки у хоровому звучанні. Фразування хорового твору.	4	6
	Тема 9. Організація шкільного хору. Педагогічна діяльність диригента хору. Хоровий колектив і етапи його становлення. Особливості репетиційної роботи. Розспівування хору і принципи підбору вокальних вправ. Унісонні та октавно-унісонні розспівування. Гармонічні розспівування хору. Прийоми задавання тону. Робота над репертуаром в шкільному хоровому колективі Організація концертних виступів шкільного хору.	4	4
	<b>Разом за модулем 6</b>		
	<b>Всього</b>	<b>60</b>	<b>78</b>

## 7. Методи навчання (форми і методи):

1. У процесі оцінювання застосовуються методи навчально-пізнавальної діяльності.  
За джерелом інформації:

Словесні: лекція (традиційна, проблемна), практичні. індивідуальні пояснення, розповідь, бесіда.

Наочні: спостереження, ілюстрація, презентація.

Практичні: вправи.

За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою, нотним матеріалом.

2.Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності. Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії, створення ситуації пізнавальної новизни, створення ситуацій зацікавленості ( метод цікавих аналогій і т.д.).

**8. Методи контролю** екзамен

**9. Розподіл балів, які отримують студенти**

**Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах**

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах	Частина підсумкової оцінки у балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		<b>50</b>	<b>100</b>
Практичні заняття	36		
Самостійна робота (бесіда за запропонованими темами для самостійного опрацювання, поезії напам'ять)	14		
Підсумковий контроль		<b>50</b>	
Екзамен:	50		

**Таблиця 2. Розподіл набраних студентом балів під час поточного контролю**

Види робіт	Кількість набраних балів			
	незадовільно	задовільно	добре	відмінно
Практичне заняття 1	2	4	6	8
Практичне заняття 2	2	4	6	8
Практичне заняття 3	1	4	6	10
Практичне заняття 4	1	6	6	10
<b>Максимальна кількість набраних балів</b>	<b>6</b>	<b>18</b>	<b>24</b>	<b>36</b>

**Таблиця 3. Розподіл набраних студентом балів під час самостійної роботи**

Види робіт	Кількість набраних балів			
	незадовільно	задовільно	добре	відмінно
Самостійна робота 1	0,2	0,6	1	1,4
Самостійна робота 2	0,2	0,6	1	1,4
Самостійна робота 3	0,2	0,6	1	1,4
Самостійна робота 4	0,2	0,6	1	1,4
Самостійна робота 5	0,2	0,6	1	1,4
Самостійна робота 6	0,2	0,6	1	1,4
Самостійна робота 7	0,2	0,6	1	1,4
Самостійна робота 8	0,2	0,6	1	1,4
Самостійна робота 9	0,4	1	1	1,4
<b>Максимальна кількість набраних балів</b>	<b>2</b>	<b>6</b>	<b>10</b>	<b>14</b>

**Таблиця 4. Розподіл набраних студентом балів під час підсумкового контролю**

Види робіт	Кількість набраних балів			
	незадовільно	задовільно	добре	Відмінно
Екзамен: Аспекти оцінювання				
Повнота розкриття теми: аналіз, порівняння і критичне узагальнення, знання з дисципліни хорознавство.	5	8	10	15
Адекватність наведених прикладів, знання музично-хорового матеріалу.	5	8	10	15
Аргументованість, логічність й послідовність відповіді, адекватне використання музичної термінології; переконливість викладу.	3	5	8	10
Знання світового контексту, культурного, музичного й історичного аспектів	3	5	8	10
<b>Максимальна кількість набраних балів</b>	<b>16</b>	<b>26</b>	<b>36</b>	<b>50</b>

**Таблиця 5. Шкала оцінювання поточного та підсумкового контролю**

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
------------	-------------------------------	-----------------------

за всі види навчальної діяльності	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
39-50	відмінно	зараховано	A (відмінно)
32-38	добре		B (добре)
26-31			C (добре)
21-25			D (задовільно)
14-20	задовільно		E (задовільно)
8-13	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-7	Незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання та під час екзамену (50+50=100) та вираховується за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

**Таблиця 6. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС**

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	Відмінно	зараховано	A (відмінно)
78-89	Добре		B (добре)
65-77			C (добре)
58-64			D (задовільно)
50-57	Задовільно		E (задовільно)
35-49	Незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	Незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

## 10. Методичне забезпечення

Тексти лекцій, плани практичних, плани самостійної роботи.

## 11. Питання до екзамену

1. Яке, на вашу думку, значення має хоровий спів для української культури?
2. Які аспекти хорової роботи складають хорову творчість?
3. Що вивчає хорознавство?
4. Сучасний стан хорового мистецтва України?
5. Яке значення має хорознавство у системі професійної підготовки вчителя музики?
6. Назвіть і охарактеризуйте найважливіші етапи хорового розвитку в Україні.  
Які ви знаєте хорові школи в Україні? Назвіть відомі хорові колективи України, Києва.
7. Дайте визначення поняття хор і «хорова партія».
8. Опишіть типи і види хорів.
9. Опишіть два види хорової діяльності та форми хорового виконавства.
10. Виконавські напрямки. Дайте визначення.
11. Опишіть будову голосового апарату. Які існують теорії звукоутворення?
12. Які ви знаєте властивості людського голосу?
13. Які ви знаєте елементи вокально-тембрової культури хору? Опишіть їх.
14. Охарактеризуйте якомога докладніше співацькі голоси в хорі: сопранова партія, альтова партія, тенорова партія, басова партія.
15. Регістри, співочий діапазон, перехідні звуки, примарні тони дитячого голосу.
16. Дайте визначення поняття «хоровий ансамбль», умови його досягнення, види.
17. Регістро-темброва система. Різновиди хорового ансамблю.
18. Поняття строю у фізіології, акустиці, музиці? Які вам відомі ладові системи?
19. Розкрийте поняття «зонного строю». Де він використовується найширше?
20. Мелодичний стрій. Правило інтонування інтервалів. Опишіть порядок інтонування ступенів мажору і мінору вгору і вниз.
21. Розкажіть як правильно інтонувати діатонічні та хроматичні інтервали (основні та обернені): секунди, терції, кварта, квінти. Висновки про інтонування інтервалів.
22. Гармонічний (вертикальний) стрій. Правило інтонування інтервалів. Інтонування акордів: тризвуки.
23. Розспівування хору: завдання і процес.
24. Порядок настроювання хору диригентом.
25. Що означає поняття «дикції» для хорового співу? Види вимов. Якість вокальної дикції.

26. Специфіка вокальної мови. Характеристика мовних звуків: голосні та приголосні. Мовні недоліки.
27. Що таке «Орфоепія»? Орфоепічні закономірності у співі.
28. Як слід вивчати хорову партитуру? Як хормейстер аналізує партитуру?
29. Назвіть етапи роботи над хоровою партитурою хормейстера.
30. План аналізу хорової партитури. Назвіть усі складові Плану аналізу.
31. Розкрийте поняття-терміни виконавського характеру стосовно звуковедення, динаміки, штрихів, темпоритму,
32. Що впливає на хоровий унісон? Спробуйте перелічити.
33. Який зв'язок інтонування з ладом, динамікою?
34. Який зв'язок інтонування з темпоритмом, синтаксичними елементами форми. Висновки про інтонування як важливий виконавський засіб.

## **12. Рекомендована література**

1. Альпакова І. Хорознавчий лексикон: посібник з хорознавства. Склянка часу\*Zeitglas, 2011.
2. Богданова Ж. Основи хороведення. Учебное пособие. – Минск: БГПУ, 2009. – 132с.
3. Боларський А. Хоровий клас і практика роботи з хором. К.: Музична Україна, 1987. – с.
4. Єгоров О. Теорія і практика роботи з хором. К., 1969. – С.12-61
5. Варламов Д.И. Артикуляція в дирижуванні /Д.И.Варламов //Оркестр. – 2013. - №1-2. С.14 -16
6. Винорадов К.П. Работа над дикцией в хоре. М.: Музыка, 1967. – 276с.
7. Горбенко С.С. Дитяче хорове виховання в Україні. К.: Інститут змісту і методів навчання, 1999. – с.
8. Коломоець О.М. Хорознавство: навч. посібн. для студентів вищих навчальних закладів. К.: Либідь, 2001. – 1223с.
9. Краснощеков В. Вопросы хороведения. М.; Музыка, 1986. – 259с.
10. Дмитриевский Г. А. Хороведение и управление хором / Г. А. Дмитриевский. – М.:Музыка, 1957. – 105 с.
11. Левандо П.П. Хоровая фактура / П.П. Левандо. – Л., 1984. – 93с.
12. Лобачева Е. Вопросы хороведения. М., 1964. – с.
13. Огороднов Д.Е. Музыкально-певческое образование детей в общеобразовательной школе. Київ. «Музична Україна», 1988. – с.
14. Олексюк О.М. Музична педагогіка: навч. посіб. – К.: ун-т ім.Б.Грінченка, 2013. – 248с.
15. Пігров К. Керування хором / К. Пігров. – К.: Держмузвидав, 1962. – 202 с.
16. Пономарьков И. Строй и ансамбль хора / Работа в хоре / И Пономарьков. – М.:Профиздат, 1964. – С. 196-225.

17. Птица К. Работа дирижера над хоровой партитурой. М.: Музыка, 1984. – с.
18. Самарин В.А. Хороведение и хоровая аранжировка / В.А. Самарин. – М.: Академия, 2002. – 352 с.
19. Соколов В. Г. Работа с хором / В. Г. Соколов. – М.: Музыка, 1983. – 173 с.
20. Смирнова Т.А. Хорознавство (історія, теорія, методика). Навчальний посібник. – 3-е вид., доп. – Харків: Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди (ХНПУ), 2018. – 212с. ISSN:978 – 966 – 2785 – 13 – 5
21. Струве Г. Школьный хор / Г. Струве. – М.: Просвещение, 1988. – 190 с.
22. Стулова Г. Хоровой класс / Г. Стулова. – М.: Сов. Композитор, 1989. – 212 с.
23. Живов В. Л. Хоровое исполнительство / В. Л. Живов. – М.: ВЛАДОС, 2003. – 272 с.
24. Чесноков П. Хор и управление им / П. Чесноков. – М., 1960. – 240 с.
25. Ятло Л.П. Теорія та методика роботи з дитячим хором. Навч. посібн. – 2-е вид. – Умань: РВЦ «Софія» 2009. – 172с.

### **Додаткова література**

1. Асаєв Б.О. О хоровом искусстве. – Л.:1976 – 227с.
2. Добровольская Н. Н. Вокально-хоровые упражнения в детском хоре /
3. Н. Н. Добровольская. – М.: Музыка, 1987. – 321 с.
4. Егоров А. А. Теория и практика работы с хором / А. А. Егоров. – Л.: Музыка, 1951. – 238 с.
5. Краснощеков В. Вопросы хороведения / В. Краснощеков. – М.: Музыка, 1969. – 259 с.
6. Левандо П. П. Работа дирижера над хоровой партитурой / П. П. Левандо. – М.: Сов.Россия, 1985. – 93 с.
7. Малинина Е. Вокальное воспитание детей / Е. Малинина. – Л., 1967. – 351 с.
8. Менабени А. Г. Методика обучения сольному пению / А. Г. Менабени. – М.: Просвещение, 1987. – 95 с.
9. Попов В. Школа хорового пения. – Вып. 1, 2 / В. Попов. – М.: Музыка, 1973. – 382 с.
10. Птица К. Б. О музыке и музыкантах / К. Б. Птица. – М.: Мистикос Логинов, 1995. – 437, [1] с.: портр., нот., нот. ил.; 22 см.
11. Работа с детским хором: Сб. ст. / Под ред. Соколова. – М.: Музыка, 1981. – 70 с.

12. Стулова Г. П. Хоровое пение в школе / Г. П. Стулова / Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. – М., 2010. – 176 с. Учителю детей петь / Сост. Г. М. Орлова, С. И. Бокина. – М.: Просвещение, 1988. – 143с.

### **13. Інформаційні ресурси**